

*Kúria
mint felülvizsgálati bíróság*

Gfv VII.30.244/2014/2. szám

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Dr. Czirmes György ügyvéd által képviselt I. r., II. r., III. r., IV. r., V. r., VI. r. felpereseknek Dr. Kiss István Viktor ügyvéd által képviselt alperes ellen számadási kötelezettség megállapítása és egyéb követelés iránt a Szegedi Törvényszéken 7.G.40.167/2011. számon indult és a Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.244/2012/4. számú ítéletével jogerősen befejezett perében, a jogerős ítélet ellen a felperesek által előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I-VI. r. felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 210.000 (kettőszáztízezer) Ft felülvizsgálati eljárási költséget, és az államnak felhívásra 1.324.000 (egymillió-háromszázhuszonnégyezer) Ft le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

Az I. rendű felperes és az alperes jogelődje között 2008. október 2. napján 190.000.000,- Ft összegre kölcsönszerződés jött létre, melynek teljesítéséért a II-VI. rendű felperesek készfizető kezességet vállaltak. A kölcsönszerződés további biztosítékaul keretbiztosítéki jelzálogjog és opciós szerződés megkötésére került sor. A kölcsönszerződés szerint az összes törlesztőrészlet

282.749.940,- Ft.

A II. rendű felperes és az alperes jogelődje között 2008. október 2. napján 130.000.000,- Ft összegre jött létre kölcsönszerződés. A kölcsön biztosítékaul az I., III-VI. rendű felperesek készfizető kezességet vállaltak. A felek a kölcsönszerződés biztosítékaul keretbiztosítéki jelzálogjog és opciós szerződést is kötöttek. A szerződés értelmében az összes törlesztőrészlet 193.469.940,- Ft.

Mindkét egyedi kölcsönszerződés szerint a THM 6,49%, a mértékadó devizanem pedig a svájci frank (CHF). A szerződésekben összegszerűen rögzítették a kölcsön teljes, 2023. október 5-ig esedékes törlesztőrészleteit. A szerződések tartalmazták, hogy a kölcsönfelvevők a teljes kölcsönösszeget más tartozásaik kiegyenlítésére fordítják. A kölcsönszerződés részévé váltak az alperes jogelődje által kidolgozott, az Üzletszabályzatba és a Hirdetménybe foglalt általános szerződési feltételek.

Az alperes az I. és II. rendű felperesekkel megkötött kölcsönszerződéseket 2010. szeptember 6. napján - az adósok súlyos szerződésszegésére hivatkozással - azonnali hatállyal felmondta. Bejelentette, hogy az ingatlanok tekintetében gyakorolja vételi jogát. Egyidejűleg a felmondott szerződések kapcsán az I. rendű felperest 315.110.610,- Ft, a II. rendű felperest pedig 231.076.236,- Ft lejárt tartozás megfizetésére szólította fel. Tájékoztatatta a feleket a bekövetkezett alperesi jogutódlásról. A felmondást és a fizetési felszólítást a készfizető kezesekkel is közölte. Az alperesi elszámolás szerint az I. rendű felperes teljes tartozásának összege 2011. augusztus 17-én 305.668.263,- Ft, míg a II. rendű felperesé 206.355.505,- Ft.

A felperesek keresetükben elsődlegesen a Svájci Nemzeti Bank báziskamatán és annak változásain alapuló számadásra kérték kötelezni az alperest, egyben annak megállapítását is kérték, hogy az általuk készített elszámolás helyes. Ennek körében az I. rendű felperes 6.710.526,- Ft, míg a II. rendű felperes 6.533.539,- Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Arra hivatkoztak, hogy az alperesi felmondás napjáig a kölcsönszerződések kapcsán ilyen összegű túlfizetésben voltak. Állították, hogy a felperesi oldalon nem történt szerződésszegés. Marasztalási keresetük indoka, hogy a kölcsönszerződések részben érvénytelenek, az érvénytelen kikötésekre pedig az alperes igényt nem alapíthat. Az érvénytelenség okaként utaltak egyrészt arra, hogy színlelt az a kikötés, amely szerint a kölcsönszerződések deviza alapon kötöttek, azok valójában forint alapú szerződések, deviza az adósok birtokába nem került. Ezzel összefüggésben a szerződési kikötések tisztességtelenségére is hivatkoztak. Álláspontjuk szerint a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (Hpt.) 213. § (1) bekezdés b) pontjába ütközik, hogy az alperes a kölcsönszerződések megkötésekor nem becsülte meg a meg nem állapítható költségeket, így pl. a későbbi

árfolyamváltozást. Az érvénytelenség körében hivatkoztak a kölcsönszerződések uzsorás jellegére, valamint azok jóerkölcsbe ütközésére is. Állították, hogy az egyoldalú alperesi szerződésmódosítást lehetővé tevő rendelkezés tisztességtelen.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Álláspontja szerint a szerződéskötéskor az I. és II. r. felperesek tisztában voltak azzal, hogy a mértékadó devizanem a CHF, melynek következtében mindenkor tartozásuk az aktuális árfolyam alapján kerül elszámolásra. Hivatkozott arra is, hogy az Üzletszabályzat rendelkezései megfelelnek a jogszabályoknak, illetve azok nem tisztességtelenek.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Megítélése szerint a perbeli kölcsönszerződések nem tekinthetők fogyasztói szerződéseknek, mivel azokat az adós társaságok gazdasági, szakmai tevékenységük körében kötötték. Álláspontja szerint a szerződések devizanemével összefüggő kamat- és törlesztőrészlet változásokra vonatkozó üzletszabályzati feltételek nem tisztességtelenek, azok a kölcsönvevő hátrányára egyoldalú hátrányos kikötést nem tartalmaznak. A keretbiztosítéki jelzálogjogot alapító, valamint a kezességi szerződések semmiségére hivatkozással úgy foglalt állást, hogy e körben hiányoznak a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában foglalt feltételei. Érdemben vizsgálta a vételi jogot alapító szerződés kapcsán előterjesztett kereseti kérelmet, amit önmagában a biztosítéki cél miatt nem tekintett érvénytelennek.

A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit helybenhagyta. A fellebbezés indokaira tekintettel arra hivatkozott: A kialakult bírói gyakorlat szerint a szerződő fél a szerződési nyilatkozat értelmezése tekintetében akkor minősül fogyasztónak, ha a szerződést olyan célból köti, amely független az általa folytatott gazdasági vagy szakmai tevékenységtől (EBH2005.1321.). Az I. r. és a II. r. alperes gazdasági társaság a felvett kölcsönöket a működésük során felhalmozott tartozásaik kiegyenlítésére használták, ezért ezek a szerződések nem minősülnek fogyasztói szerződéseknek. Az ezeket biztosító mellékötelezettségeket rögzítő szerződések nem választhatók külön az alapjogviszonytól, illetve az sem hagyható figyelmen kívül, hogy a mellékötelezettségeket vállaló személyek az I. r. és a II. r. felperesek tagjai, akik a társaságok gazdasági céljainak megvalósulását, működésük folyamatosságát kívánták elérni. Figyelemmel arra, hogy a perbeli szerződések nem fogyasztói jellegűek, fel sem merülhet a jogosult székhelye szerinti bíróság illetékességére vonatkozó az ÁSZF-ek között szereplő kikötés tisztességtelensége.

A másodfokú bíróság rögzítette, hogy a létrejött kölcsönügyletek nem HUF, hanem deviza alapú kölcsönszerződések, mely alapján az

adós mindig az aktuális devizaárfolyam átszámításával köteles HUF-ban törleszteni a tartozását. Az ebből fakadó árfolyamkockázatot az adós viseli.

A másodfokú bíróság megállapítása szerint a felperesek fő sérelme a perben az árfolyamváltozás kockázatának, következményeinek az adósokra történt szerződéses telepítése volt. Ezt olyan egyoldalú szerződésmódosítási lehetőségként értékelték, amely - álláspontjuk szerint - tisztességtelen. A másodfokú bíróság szerint a perbeli esetben ez nem jelentett egyoldalú szerződésmódosítást. A perbeli kölcsönszerződésekben a kamatszintet meghatározott viszonyítási alaphoz kötötték, amely alapján a kamatszint automatikusan követte a referencia kamat változását. Mivel ez automatikusan megy végbe, így ez esetben nem a pénzintézet egyoldalú szerződésmódosítási jogosultságaként változott a kamat.

A másodfokú bíróság utalt arra, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot az Üzletszabályzat VII.5. pontja alapján az adósok kifejezetten vállalták. Önmagában a kölcsönszerződés, amelyben a HUF árfolyamának kedvezőtlen alakulása növeli a törlesztőrészek alakulását, erősödése pedig csökkenti azt, nem érvénytelen, az ezt előíró kikötések nem tisztességtelenek.

A másodfokú bíróság kifejtette azt is, hogy a szerződés, illetve annak felperesek által támadott rendelkezései nem minősülnek sem jóerkölcsbe ütközőnek, sem színleltnek.

A másodfokú bíróság utalt arra, hogy a felperesek elsődlegesen marasztalási keresetet terjesztettek elő, az egyes kikötések érvénytelenségének megállapítására irányuló kérelmek e marasztalási kereset indokaiként szerepeltek. Az elsőfokú bíróság mindazon szerződési kikötéseket, amelyek ezen igény eldöntéséhez szükségesek voltak, érdemben vizsgálta. A továbbiak vizsgálatára nem kerülhetett sor, mert a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 239/A. § (1) bekezdése alapján előterjesztett kereset esetében nem megengedhető, ha az csupán öncélt szolgál, marasztalási kereset szükségtelen indokaként kerül előterjesztésre.

A másodfokú bíróság a kölcsönszerződést biztosító mellékötelezettség tekintetében úgy foglalt állást, hogy a készfizető kezességvállalás nem tekinthető korlátozotttnak. A felek a szerződés aláírásakor úgy nyilatkoztak, hogy ismerik a kölcsönszerződést, és az annak elválaszthatatlan részét képező Üzletszabályzatot is. Ilyen körülmények között alaptalan a felperesek annak megállapítására irányuló kereseti kérelme, hogy rájuk nem vonatkoznak az Üzletszabályzat rendelkezései.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmükben a felperesek a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a felperesek székhelye szerinti bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását, másodlagosan a kereseti kérelemnek helytadó határozat meghozatalát kérték. Hivatkoztak arra, hogy a másodfokú bíróság jogszabálysértő módon nem minősítette fogyasztói szerződésnek a perbeli kölcsönszerződéseket,

mivel a hitelezés, hitelnyújtás nem tartozik az I. és II.r. felperes gazdasági tevékenységi körébe, ezért ők a perbeli jogviszonyban fogyasztónak minősülnek. Álláspontjuk szerint a jogerős ítélet sérti a 2/2011. XII.12. PK vélemény 5.a) pontjában foglaltakat, mivel az abban megfogalmazottak ellenére első fokon nem a felperesek mint az adósok székhelye szerint illetékes bíróság járt el. Utaltak arra is, hogy a perbeli szerződések megkötésekor sem a Ptk., sem a Hpt. nem ismerte a deviza alapú kölcsön fogalmát. Álláspontjuk szerint a ténylegesen forintban folyósított kölcsön HUF kölcsönnek minősül devizában nyilvántartva. Ezt az értelmezést erősíti a Ptk. 99. §-a, és 112. §-a is, mivel a felperesek nem rendelkeztek a külföldi deviza felett, azt nem birtokolták, így tulajdonosokká sem váltak. Álláspontjuk szerint az árfolyamváltozás elszámolása törvényt sértő, mert „a bank nem a tényleges forinthatelt tartja nyilván külföldi devizában, hanem csak nyilvántartási-elszámolási devizának számító külföldi devizát tartja forintban”. Jogszabálysértő tehát a jogerős ítélet, amikor nem állapította meg a perbeli szerződések színleltségét annak ellenére, hogy a szerződő felek tudták, hogy külföldi devizát nem kapnak kézhez.

Utaltak arra is, hogy az alperes előre tudott a devizaárfolyam jövőbeli növekedéséről, az ezzel kapcsolatos felperesi bizonyítékokat az eljáró bíróságok nem vették figyelembe.

Utaltak arra is, hogy az alperesnek hivatalból kellett volna vizsgálnia az adósok hitelképességét a Hpt. 78. § (4) bekezdése szerint - figyelemmel a 2008/48/EK irányelv 8. cikkére - a szerződés teljesítése során is. Ebből az következik, hogy amennyiben az adósok hitelképessége a szerződés teljesítése során csökken, ahhoz kell igazítani a havi törlesztőrészlet összegét, esetleg a futamidő meghosszabbításával. A bank egyoldalúan nem változtathatja meg a havi törlesztőrészletet úgy, hogy az adós hitelképességét ne vizsgálná. A perbeli esetben ez történt, a törlesztőrészletek egyoldalú emelése meghaladta az adós hitelminősítésének feltételeit. A bank ezáltal szerződést szegett, így az adós késedelembe nem eshetett. Utaltak végül arra is, hogy a Ptk. 273. § (2) bekezdése szerint a kezes, illetve a zálogkötelezett vállalása utólag nem válhat terhesebbé. Az alapszerződés konstrukciója olyan, hogy az adósra állandó tehernövekedést jelentő szerződési kikötéseket tartalmaz.

Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet a felperesek által megjelölt okokból nem jogszabálysértő.

A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül és az abban hivatkozott indokok alapján nem találta jogszabálysértőnek.

A felülvizsgálati kérelemre tekintettel a Kúria először azt

vizsgálta, hogy a perbeli két kölcsönszerződés fogyasztói szerződésnek minősül-e. Nem vitatott, hogy az I. r. és a II. r. felperesek üzletszerű gazdasági tevékenységi körébe tényszerűen nem tartozik pénzügyi szolgáltatások nyújtása. Helytálló hivatkozás az is, hogy a Ptk. nem kizárólag a természetes személyeket minősíti fogyasztónak. A Ptk. 685. § d) pontja értelmében ugyanis a Ptk. alkalmazásában fogyasztó: „a gazdasági vagy szakmai tevékenység körén kívül eső célból szerződést kötő fél”. A Legfelsőbb Bíróság – a másodfokú bíróság által is hivatkozott – EBH 2005.1321. számú elvi határozatában már rámutatott, egy szerződő fél csak akkor minősül fogyasztónak, ha a szerződést olyan célból köti meg, amely független az általa folytatott gazdasági vagy szakmai tevékenységtől. Tényként rögzítendő, hogy az I. és II.r. felperesek kifejezetten saját gazdasági tevékenységük folytatása érdekében – részben ugyanezen célra felvett korábbi kölcsöneik kiváltására – kötötték meg a perbeli kölcsönszerződéseket, céljuk a kölcsön felvételével gazdasági tevékenységük elősegítése volt. Így a perbeli szerződések nem minősülnek fogyasztói szerződéseknek, ezért a 2/2011. PK véleményben foglaltak jelen eljárás során nem irányadóak.

A felperesek felülvizsgálati kérelmükben nem jelölték meg, hogy a perben eljáró bíróságok milyen körben nem tettek eleget tájékoztatási kötelezettségüknek, így a Kúria a Pp. 3. §-ában foglaltak megsértését érdemben nem vizsgálta, vizsgálhatta.

A felpereseknek a perbeli szerződések forint kölcsön jellegére történő hivatkozása kapcsán a Kúria a 6/2013. PJE-re utal, melynek 1. pontjában a Kúria azt mondta ki, hogy deviza alapú kölcsönszerződések devizaszerződések. A felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozták meg (kirovó pénznem), és azt mindkét fél forintban volt köteles teljesíteni (lerovó pénznem). E szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi.

A 6/2013. PJE 2. pontja kimondta: a deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés.

A Kúria utal a 6/2013. PJE 3. pontjára is, mely szerint a pénzügyi intézmény tájékoztatási kötelezettsége nem terjedhetett ki az árfolyamváltozás mértékére.

A Hpt. 78. § /1/ bekezdésének megsértése a felülvizsgálati eljárás tárgyát nem képezte, képezhette, hiszen annak megsértésére a

felperesek az első fokú eljárásban nem hivatkoztak, e körben a vonatkozó bizonyítékaikat nem terjesztették elő, nem adták elő, hogy ezen később állított, de nem bizonyított jogszabálysértés fennállása milyen módon támasztaná alá, befolyásolná a kereseti kérelem elbírálását.

A III. r., IV. r., V. r., VI. r. felperesek kezességi szerződése nem ütközik a Ptk. 273. § (2) bekezdésébe, kötelezettségük nem vált terheesebbé mint amilyen az elvállaláskor volt. A Kúria ezzel kapcsolatban ismételten utal a 6/2013. PJE határozat 1. pontjára, és annak indokolásában kifejtettekre, amely szerint deviza alapú kölcsönszerződés esetén adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig csökkenését eredményezi. A kezesek kötelezettségének terjedelme a szerződéskötéskor már ehhez igazodott, azaz a kölcsönszerződésben rögzített deviza összeg megfizetését vállalták ők is, annak mértéke a szerződés teljesítése során nem változott.

A Kúria mindezekre figyelemmel a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati eljárásban pervesztes felpereseket a Pp. 270. § (1) bekezdése szerint irányadó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján - figyelemmel a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdéseire, az alperes jogi képviselője által ténylegesen kifejtett ügyvédi tevékenységgel arányban - kötelezte az alperes felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeinek viselésére. A felperesek a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján viselik az illetékeljegyzési joguk folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket.

Budapest, 2014. július 1.

Dr. Vezekényi Ursula sk. a tanács elnöke, Dr. Osztovits András sk. előadó-bíró, Dr. Pethőné dr. Kovács Ágnes sk. bíró, Dr. Török Judit sk. bíró, Dr. Csőke Andrea sk. bíró